

7 Απριλίου, 1990

[ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΛΟΥΚΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ,

Αιτήτρια,

v.

1. ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,
2. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΛΗΡΟΥ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 291/88).

Αναγκαστική Απαλλοτρίωση — Απαλλοτριούσα αρχή — Καθορισμός των αρχών στο Άρθρο 23.4 του Συντάγματος σε συνάρτηση με τους επιτρεπόμενους σκοπούς — Απαλλοτρίωση από Επιτροπή Δημόσιας Υγείας Κλήρου στην κριθείσα περίπτωση — Ο σκοπός της κατασκευής βελτίωσης και διεύρυνσης δρόμων είναι σκοπός δημόσιας ωφελείας και περιέχεται στις πρόνοιες του Άρθρου 3 των περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμων. 5

Αναγκαστική Απαλλοτρίωση — Επιλογή της λιγότερο επαχθούς λύσης — Η υποχρέωση τηρήθηκε στην κριθείσα περίπτωση. 10

Η αιτήτρια προσέβαλε το διάταγμα απαλλοτρίωσης τμήματος ακινήτου της.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την προσφυγή, αποφάσισε ότι: 15

1. Η απαλλοτρίωση, όπως αναφέρεται στο Διάταγμα και τη Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης, έγινε για σκοπό δημόσιας ωφελείας, δηλαδή για την κατασκευή, βελτίωση και διεύρυνση δρόμων μέσα στο χωριό Κλήρου. Ο σκοπός αυτός περιέχεται στις πρόνοιες του Άρθρου (3) των περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμων. 20

2. Η απαλλοτρίωση είναι προσβολή ατομικού δικαιώματος ιδιοκτησίας για σκοπούς δημόσιας ωφελείας. Είναι το έσχατο μέ- 25

5 τρω στο οποίο η Διοίκηση πρέπει να καταφεύγει για την επίτευξη του σκοπού. Στην άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας η Διοίκηση πρέπει να εξαντλήσει κάθε πρόσφορο μέσο για να εξευρεθεί ακίνητο με άλλο τρόπο, άλλως πως παραβιάζει τα ακραία όρια της διακριτικής της εξουσίας και η πράξη είναι ακυρωτέα. Η Διοίκηση, στην εκλογή του κατάλληλου ακινήτου, πρέπει να ερευνήσει αν υπάρχουν και άλλα ακίνητα εξίσου κατάλληλα για την ικανοποίηση του σκοπού της αναγκαστικής απαλλοτριώσης και να προτιμήσει εκείνο του οποίου η απαλλοτριώση θα προξενήσει την ολιγότερο επαχθή στέρηση στον ιδιοκτήτη, σε σύγκριση με τη στέρηση εκείνη που θα προξενήσει η απαλλοτριώση εξίσου κατάλληλου ακινήτου σε άλλο ιδιοκτήτη.

15 Από τα στοιχεία ενώπιον του Δικαστηρίου, είναι καθαρό ότι η προσβαλλόμενη πράξη λήφθηκε ύστερα από δέουσα έρευνα, ότι δεν υπήρξε πλάνη περί τα πράγματα και ότι ασκήθηκε η εξουσία απαλλοτριώσης, σύμφωνα με το Νόμο, με τον πιο λογικό τρόπο. Το ακίνητο της αιτήτριας ήταν το κατάλληλο για την επίτευξη του σκοπού της απαλλοτριώσης. Από τα άλλα αντικρινά ακίνητα απαλλοτριώθηκε μεγαλύτερο μέρος για τον ίδιο σκοπό. Στην αιτήτρια θα προκληθεί λιγότερη ζημιά παρά στους άλλους ιδιοκτήτες. Όλα τα τεχνικά κριτήρια, αναφορικά με την οικοδομή της αιτήτριας, λήφθηκαν υπόψη.

25 *Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.*

Αναφερόμενες υποθέσεις:

30 *Venglis v. Electricity Authority of Cyprus (1965) 3 C.L.R. 252,*

Chrysochou Bros. v. Cyprus Telecommunications Authority and Another (1966) 3 C.L.R. 482,

35 *Glykis and Another v. Municipal Corporation of Famagusta (1967) 3 C.L.R. 677,*

Lefkaritis Bros. Ltd v. Republic (1980) 3 C.L.R. 34,

40 *Agrotis v. Electricity Authority of Cyprus (1981) 3 C.L.R. 503.*

Προσφυγή.

Προσφυγή με την οποία η αιτήτρια ζητά την ακύρωση του διατάγματος αναγκαστικής απαλλοτριώσης σε ακίνητη ιδιοκτη-

σία της, το οποίο εκδόθηκε από την Επιτροπή Δημόσιας Υγείας Κλήρου.

Π. Αγγελίδης, για την Αιτήτρια.

5

Γλ. Χ" Πέτρου, Δικηγόρος της Δημοκρατίας Α', για τους Καθ' ων η αίτηση.

Cur. adv. vult.

ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, Δ.: Η αιτήτρια με την προσφυγή αυτή ζητά την ακύρωση του Διατάγματος Αναγκαστικής Απαλλοτριώσης ακίνητης ιδιοκτησίας της - μέρους του τεμαχίου 878, Φύλλο/Σχέδιο XXXVIII.7, στην κοινότητα Κλήρου - που εκδόθηκε από την Επιτροπή Δημόσιας Υγείας Κλήρου, (η "Επιτροπή") και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 26 Φεβρουαρίου, 1988, Αρ. 2301, Παράρτημα Τρίτο, Μέρος II, Αριθμός Ατομικής Διοικητικής Πράξης 238.

10

15

Οι λόγοι που προβάλλονται για την ακύρωση είναι:-

20

1. Η Επιτροπή δεν έχει δικαίωμα με το Νόμο να προβαίνει σε αναγκαστική απαλλοτρίωση.
2. Η απαλλοτρίωση έγινε με υπέρβαση εξουσίας - *ultra vires*.
3. Δεν έγινε η δέουσα έρευνα και η προσβαλλόμενη διοικητική πράξη είναι αναιτιολόγητη.
4. Η απαλλοτρίωση δεν έγινε με λογικό τρόπο και ο σκοπός της μπορούσε να επιτευχθεί με διευθέτηση λιγότερο επαχθή.

25

Σύμφωνα με το Άρθρο 23.4 του Συντάγματος, ιδιοκτησία μπορεί να απαλλοτριωθεί αναγκαστικά και από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή οργανισμό κοινής ωφέλειας, στον οποίο έχει παραχωρηθεί τέτοιο δικαίωμα από το Νόμο, μόνο:-

30

"(α) προς εξυπηρέτησιν σκοπού δημοσίας ωφελείας, ειδικώς καθορισθησομένου διά γενικού περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως νόμου, όστις θέλει θεσπισθή εντός έτους από της ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του Συντάγματος,

35

(β) του τοιούτου σκοπού εξειδικευομένου δι' ητιολογημένης αποφάσεως της απαλλοτριούσης αρχής εκδιδομένης κατά τας διατάξεις του νόμου τούτου, περιλαμβανούσης σαφώς τους λόγους της τοιαύτης απαλλοτριώσεως."

40

Η Επιτροπή είναι Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου που ιδρύ-

θηκε και λειτουργεί με βάση τον περί Δημοσίας Υγείας (Χωριών) Νόμο, Κεφ. 259, (Αρ. 81/63, 5/83, 71/87).

5 Το Άρθρο 7 του Νόμου καθορίζει τα καθήκοντα και τις εξουσίες της Επιτροπής. Η παράγραφος (κδ) του εδαφίου (1) του Άρθρου 7, όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 3 του Νόμου 81/63, εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να προβαίνει στην αναγκαστική απαλλοτρίωση ιδιοκτησίας για οποιοδήποτε σκοπό αυτής, σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως 10 Νόμων του 1962 έως 1985 (Αρ. 15/62, 25/83, 148/85).

15 Η απαλλοτρίωση, όπως αναφέρεται στο Διάταγμα και τη Γνωστοποίηση Απαλλοτριώσεως, έγινε για σκοπό δημόσιας ωφέλειας, δηλαδή για την κατασκευή, βελτίωση και διεύρυνση δρόμων μέσα στο χωριό Κλήρου. Ο σκοπός αυτός περιέχεται στις πρόνοιες του Άρθρου (3) των περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμων.

20 Οι δύο πρώτοι λόγοι δεν έχουν νομικό έρεισμα και δεν ευσταθούν.

Τα γεγονότα, όπως τα βρίσκει το Δικαστήριο από τα ενώπιόν του στοιχεία, περιλαμβανομένου και του φακέλου της Διοίκησης, είναι:-

25 Η αιτήτρια είναι ιδιοκτήτρια του τεμαχίου 878, Σχεδίου Χωρομετρίας XXXVIII.7, Κλήρου, στο οποίο υπάρχει οικοδομή. Για το σκοπό δημόσιας ωφέλειας - τη κατασκευή, βελτίωση και διεύρυνση των δρόμων, που ήταν επιτακτική ανάγκη για την κοινότητα Κλήρου - ύστερα από έρευνα που έγινε από τα αρμόδια Κυβερνητικά Τμήματα, αποφασίστηκε η απαλλοτρίωση μέρους του 30 τεμαχίου της ιδιοκτησίας της αιτήτριας. Είχε προηγουμένα απαλλοτριωθεί μέρος παροδίων ακινήτων που βρίσκονται στην απέναντι πλευρά του δρόμου.

35 Δημοσιεύτηκε Γνωστοποίηση Απαλλοτριώσεως στις 12 Ιουνίου, 1987, Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Αρ. 2235, Παράρτημα Τρίτο, Μέρος II, Αριθμός Γνωστοποίησης 954.

40 Η αιτήτρια υπόβαλε εμπρόθεσμη ένσταση στις 25 Ιουνίου, 1987 (Μπλε 82 στο Τεκμήριο 1). Οι λόγοι της ένστασης ήταν:-

"Α. Η ως άνω απαλλοτρίωσις θα επηρεάση διώροφον κατοικία μου την οποίαν ανήγειρα συμφώνως με χορηγηθείσα άδεια από εσάς.

Β. Θα αποκοπεί βεράντα της οικίας που είναι συνδεδεμένη με τέτοιον τρόπον με την οικία που θα κλονίση ολόκληρον τούτην και κινδυνεύει να κατεδαφισθή.

Γ. Είναι εντελώς αδικαιολόγητη καθ' όσον μπορεί να πάρη από την αντίθετον πλευρά που είναι όλον αυλαί." 5

Η ένσταση εξετάστηκε με επιμέλεια και στις 20 Ιουλίου, 1987, η Επιτροπή πήρε την πιο κάτω απόφαση:-

"1. Η Επιτροπή Δημοσίας Υγείας του χωρίου Κλήρου συνήλθε σε συνεδρίαση στις 20.7.1987 και επελήφθη της ενστάσεως της κ. Λουκίας Γεωργίου, συζύγου του Νίκου Μ. Μαυρογιωργα από την Κλήρου, εναντίον της απαλλοτριώσεως μέρους του τεμ. 878 Φ/ΣΧ. XXXV111.7 του χωρίου Κλήρου. 15

2. Η Επιτροπή Δημοσίας Υγείας αφού έλαβε γνώση τους λόγους της ενστάσεως που αναφέρονται στην επιστολή της ενισταμένης ημερ. 25.6.1987 που απευθύνεται στον έπαρχο Λευκωσίας αποφάσισε τα ακόλουθα: 20

α) Η απαλλοτριώση θεωρείται απόλυτα αναγκαία για τη βελτίωση του οδικού δικτύου, τόσο δε το μέρος του τεμαχίου της αιτητρίας όσο και άλλη επηρεαζόμενη ακίνητη ιδιοκτησία είναι ανάγκη να αποκτηθεί για το σκοπό αυτό. 25

β) Η απαλλοτριώση θα επηρεάσει μέρος της ακόλυπτης βεράντας ανεγειρόμενης οικοδομής της οποίας μέρος ήδη επεμβαίνει στον υφιστάμενο δημόσιο δρόμο. 30

γ) Η κατεδάφιση τμήματος της ακόλυπτης βεράντας δεν θα επηρεάσει την λειτουργικότητα της οικοδομής και ούτε θα αποδυναμώσει αυτή.

δ) Για τη διεύρυνση του δρόμου έχουν απαλλοτριωθεί και τμήματα των τεμαχίων που βρίσκονται απέναντι του τεμαχίου της ενισταμένης τα οποία επηρεάζονται σε μεγαλύτερο βαθμό. 35

ε) Η απαλλοτριώση τμήματος του τεμαχίου είναι η ολιγότερη ζημιά που θα μπορούσε να προκληθεί. 40

3. Υπό τα πιο πάνω δεδομένα η Επιτροπή Δημοσίας Υγείας Κλήρου θεωρεί την ένσταση αδικαιολόγητη και αποφασίζει να εισηγηθεί απόρριψή της."

Στις 3 Σεπτεμβρίου, 1987, ο δικηγόρος της αιτήτριας ειδοποίησε την Επιτροπή ότι αν προχωρούσε στην απαλλοτρίωση θα καταχωρούσε προσφυγή για την ακύρωσή της.

5 Στις 20 Οκτωβρίου, 1987, ο Έπαρχος Λευκωσίας πληροφόρησε το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών σχετικά με την ένσταση και την απόφαση της Επιτροπής.

10 Η αιτήτρια υπόβαλε ότι η απαλλοτρίωση έγινε χωρίς έρευνα άλλων τρόπων για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.

Η απαλλοτρίωση είναι προσβολή ατομικού δικαιώματος ιδιοκτησίας για σκοπούς δημόσιας ωφέλειας. Είναι το έσχατο μέτρο στο οποίο η Διοίκηση πρέπει να καταφεύγει για την επίτευξη του σκοπού. Στην άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας η Διοίκηση πρέπει να εξαντλήσει κάθε πρόσφορο μέσο για να εξευρεθεί ακίνητο με άλλο τρόπο, άλλωστε παραβιάζει τα ακραία όρια της διακριτικής της εξουσίας και η πράξη είναι ακυρωτέα. Η Διοίκηση, στην εκλογή του κατάλληλου ακινήτου, πρέπει να ερευνήσει αν υπάρχουν και άλλα ακίνητα εξ ίσου κατάλληλα για την ικανοποίηση του σκοπού της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης και να προτιμήσει εκείνο του οποίου η απαλλοτρίωση θα προξενήσει την ολιγότερο επαχθή στέρηση στον ιδιοκτήτη, σε σύγκριση με τη στέρηση εκείνη που θα προξενήσει απαλλοτρίωση εξ ίσου κατάλληλου ακινήτου σε άλλο ιδιοκτήτη. (Βλ. *Maria Ch. Venglis and The Electricity Authority of Cyprus* (1965) 3 C.L.R. 252· *Chrysochou Bros. and 1. The Cyprus Telecommunications Authority 2. The Republic of Cyprus, through the Council of Ministers* (1966) 3 C.L.R. 482· *Niovi Michael Glyki and Another v. The Municipal Corporation of Famagusta* (1967) 3 C.L.R. 677· *Lefkaritis Bros. v. Republic* (1980) 3 C.L.R. 34· *Agrotis v. Electricity Authority* (1981) 3 C.L.R. 503.)

35 Από τα στοιχεία ενώπιον του Δικαστηρίου, είναι καθαρό ότι η προσβαλλόμενη πράξη λήφθηκε ύστερα από δέουσα έρευνα, ότι δεν υπήρξε πλάνη περί τα πράγματα και ότι ασκήθηκε η εξουσία απαλλοτρίωσης, σύμφωνα με το Νόμο, με τον πιο λογικό τρόπο. Το ακίνητο της αιτήτριας ήταν το κατάλληλο για την επίτευξη του σκοπού της απαλλοτρίωσης. Από τα άλλα αντικυρνώ ακίνητα απαλλοτριώθηκε μεγαλύτερο μέρος για τον ίδιο σκοπό. Στην αιτήτρια θα προκληθεί λιγότερη ζημιά παρά στους άλλους ιδιοκτήτες. Όλα τα τεχνικά κριτήρια, αναφορικά με την οικοδομή της αιτήτριας, λήφθηκαν υπόψη.

Ο σκοπός της απαλλοτρίωσης είναι σαφής και το προσβαλλόμενο Διάταγμα αιτιολογημένο με πληρότητα.

Με βάση τα πιο πάνω, η αιτήτρια δεν έχει ικανοποιήσει το Δικαστήριο ότι υπάρχει οποιοσδήποτε λόγος που να δικαιολογεί την επέμβασή του στο προσβαλλόμενο Διάταγμα.

5

Η προσφυγή απορρίπτεται.

Καμιά διαταγή για έξοδα.

10

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.